
Dr Ramo MASLEŠA¹

Političke i sigurnosne mjere zaštite od terorizma

Political And Safety Measures For Protection Against Terrorism

Sažetak

Pojava terorizma, te njegove sve veće prisustvo u međunarodnim okvirima, rasprostranjenost, intenzitet, kao i mnogostruki oblici ispoljavanja sa specifičnim krizama i prijetnjama za nacionalnu sigurnost država kao i za međunarodnu zajednicu u cjelini stavili su čitavu svjetsku zajednicu pred velika iskušenja i izazove. Ovim apsolutno ne želimo precjenjivati to društveno zlo za savremenu civilizaciju. Naprotiv, naša su nastojanja motivirana potrebom realnog i evidentnog sagledavanja naznačenog fenomena.

Stoga se u izučavanju relevantnih uzroka terorizma, te svim oblicima ispoljavanja ne možemo ograničiti na pojedine države, regione, nego naprotiv problem moramo posmatrati u svjetskim okvirima, kroz permanentnu saradnju država i njihovih institucionalnih sigurnosno -obavještajnih, policijskih i ostalih mehanizama, kao i naučnih institucija, koje mogu dati značajan doprinos u prevenciji i zaštiti od tog vida ugrožavanja, sigurnosti.

Njegova eskalacija je naročito bila prisutna sedamedesetih i osamdesetih godina a kulminirala početkom XXI stoljeća, kako na unutrašnjem, tako i na međunarodnom planu sa svim sigurnosnim i ostalim konzekvencijama za stabilnost i razvoj država i međunarodne zajednice. To je uslovalo novi pristup u oblikovanju i planiranju generalne strategije u cilju prevencije i efikasnijeg sprječavanja akata terorizma.

¹ Doc. dr. sci.; Fakultet kriminalističkih nauka Univerziteta u Sarajevu- Šef katedre za Sigurnosne studije; u vrijeme održavanja konferencije ministar unutrašnjih poslova Federacije BiH;

Uočene su sve slabosti u oblasti legislative kao i propusti u organizacionom, stručno - operativnom, materijalno - tehničkom pogledu organa i službi sigurnosti, a naročito kada su u pitanju konkretne aktivnosti i pravci djelovanja na suprotstavljanju terorizmu.

Međunarodna društvena zbilja je opterećena političkim, ekonomskim i vojno-sigurnosnim sukobima i krizama, te drugim raznovrsnim oblicima nevojnih prijetnji i izazova, što dovodi do niza implikacija na raznim područjima koji su od krucijalnog značaja za ostvarivanje osnovnih prava i sloboda građana, odnosno sigurnosti društva i države u cjelini. Mnogostruke protivrječnosti uzrokuju porast svih oblika nasilja na globalnoj razini, koji razarajuće djeluju na sigurnost i stabilnost svakog društvenog poretka. U tim okvirima trebamo posmatrati i terorizam kao veoma opasnu pošast i prijetnju savremenom svijetu. Kao višedimenzionalni fenomen predstavlja veliki sigurnosni rizik i prijetnju kako unutar država, tako i na međunarodnoj ravni. Zato se za njega kaže da kao jedan od oblika nasilja predstavlja «napast vremena u kome živimo». Mada se za terorizam ističe da predstavlja fenomen današnjice, on kao i ostale društvene pojave, odnosno, političko-sigurnosni problem, ima svoju historijsku razvojnu fazu, ali sa različitim formama, intenzitetom i metodama ispoljavanja.

Međutim, razvoj međunarodno-pravnog poretka, koji bez dvojbe dovodi do međuzavisnosti nacionalnih društvenih zajednica, internacionalizacija ekonomskih i komunikacijskih i drugih fenomena, osobito naučno-tehnološke moći, dovodi do novih oblika metoda, intenziteta i rasprostranjenosti, terorizma, čime on postaje centralnim sigurnosnim nevojnim izazovom za međunarodnu zajednicu. Stoga, govoriti o terorizmu, njegovom pojmovnom određivanju, te savremenim oblicima ispoljavanja podrazumijeva egzaktno interdisciplinarno i multidisciplinarno, te uporedno znanstveno ulaženje u sve političko-sigurnosne i ostale procese koji se odvijaju na međunarodnom nivou.

U tom kontekstu trebamo istaknuti nekoliko važnih pitanja. Naučno-teorijska, pa i stručna aktivnost se pretežno fokusirala na pojmovno određenje terorizma. Zapostavlja se ključna odrednica, a to je: kako i na koji način najuspješnije istražiti osnovne uzroke i na osnovu toga oblikovati doktrinu i strategiju, institucionalne i ostale mehanizme u društvu, sa svim

organizacijskim, stručno-operativnim, iskustvenim, taktičko-tehnološkim i drugim elementima, koji će biti u funkciji eliminiranja uslova koji pogoduju mnogostrukim oblicima njegovog ispoljavanja. I općeprihvaćeno teorijsko određenje neće zaustaviti namjere terorističkih organizacija, nego samo sistemski planirane, operativno-stručne educirane i krajnje efikasne institucije države, koje se po prirodi svoje djelatnosti bave tom problematikom u cilju stvaranja, odnosno održanja povoljnog sigurnosnog stanja. Ovim stavovima ne dovodimo u pitanje relevanciju naučnih istraživanja. Ali smatramo daleko važnijim pitanjem kako institucionalno, organizaciono, stručno, itd. , educirati ne samo sigurnosne i zaštitne mehanizme, nego čitavo društvo kroz razvoj političke i sigurnosne kulture na zajedničkom djelovanju i prevenciji tog oblika nasilja. Jer, treba znati, da pojmovna terminološka zbrka, da li se radi o «političkom terorizmu», «terorističkom aktu», «državnom terorizmu», «međunarodnom terorizmu», odnosno o terorizmu kao «kriminalnom aktu», «terorizmu kao aktu komunikacije», terorizmu kao «obliku primjene sile», «nasilnog ostvarenja planiranih ciljeva», itd. , neće zaustaviti buduće prijetnje za nacionalnu sigurnost, odnosno sigurnost savremene civilizacije. Zato je terorizam danas izuzetno važan svjetski sigurnosni problem.

U iznošenju stajališta o terorizmu, pretežno svi autori rabe sintagmu o potrebi otklanjanja uzroka terorizma, ali ne mogu proniknuti u gradaciju tih uzroka koji u najvećoj mjeri utječu na porast terorizma na međunarodnoj sceni. Nije dovoljno samo apostrafirati potrebu zajedničkih djelovanja u suprotstavljanju terorističkim organizacijama, ako ne poznamo sve ostale operativno-sigurnosne elemente od kojih zavisi sposobnost i efikasnost institucionalnih i ostalih mehanizama. Tako se i danas rasprave uglavnom svode na terminološke sporove, bez jasnog naučno-stručnog putokaza o pravicima i modalitetima djelovanja u cilju zaštite građana, odnosno društva i države u cjelini. Ovo ističemo iz razloga, što je terorizam na današnjem stepenu razvoja civilizacije veoma naglašeno sigurnosno opterećenje za potreban razvoj svakog društva, pa je zadržavanje na tautološkim i etimološkim postulatima nedovoljno za modalitete suprotstavljanja ovom vidu ugrožavanja sigurnosti u savremenim uslovima.

Kako se radi o sigurnosnom problemu današnjice, ne možemo ga locirati samo za određenu državu ili šire područje. Radi se o sigurnosnom fenomenu sa kojim se kontinuirano suočava

međunarodna zajednica. Sve dosadašnje forme i oblici ispoljavanja terorizma imaju višedimenzionalni, tajni i razarajući karakter, posebno ako uzmemo u obzir njegove savremene metode, vidove djelovanja, koje u posljednje vrijeme poprimaju ozbiljne i političke konotacije. Osobito što se nosioci terorizma danas koriste najsavremenijim informacijskim, elektroničkim, komunikacijskim, i drugim tehničko-tehnološkim sredstvima, pri čemu je prisutna i naglašena profesionalizacija, globalizacija, saradnja između terorističkih organizacija, s težnjom korištenja bioloških, hemijskih, nuklearnih i drugih energenata za izvođenje djela terorizma na nacionalnom i globalnom planu.

Imajući u vidu sve karakteristike terorizma, način ispoljavanja sa organizacionim ustrojem, metode djelovanja, snage i sredstva, njegovu višedimenzionalnost, korištenje naučno-tehničkih fenomena, dolazi u pitanje dosadašnji tradicionalan političko-sigurnosni i stručno-operativni kliširani pristup u načinu zaštite temeljnih vrijednosti svakog društva. Političke proklamacije bez putokaza odgovarajućim zaštitnim institucionalnim mehanizmima i suhoparna tautološka teorija ne može izdržati kušnju nadolazećeg vremena. Rješavanje svih nestabilnosti i kriza zahtijevaju sasvim, novi sistemski pristup i artikulaciju političkih interesa, kako bi se novom sigurnosnom politikom dao impuls u eliminiranju napetosti između tehnoloških dostignuća i održanja potrebnog nivoa sigurnosti. Dakle, napuštanjem klasičnih metoda i sredstava, utire se put savremenoj politici kontrole i nadzora nad raznim vrstama oružja, kako ne bih došla u ruke terorističkih organizacija. Pored toga, politički procesi koji vode ka odgovarajućim promjenama zahtijevaju transformaciju i reformu političkog, ekonomskog i sigurnosnog ustrojstva, sa novim konceptualnim okvirom i razvojem elemenata sistema sigurnosti. Implementacija redefiniranih raznovrsnih operativnih, preventivno-represivnih mjera i njihova artikulacija i uključenost u razvoj političke sigurnosne kulture, nudi potreban okvir za egzaktno istraživanje i sagledavanje svih devijantnih pojava, pa tako i terorizma. Jedino se na taj način mogu sužiti izvorišta, i prostor, te ostvariti potrebna premoć na buduće sigurnosne izazove i prijetnje. ne samo na području borbe protiv terorizma, nego i u drugim oblastima. Znači samo novo političko i sigurnosno promišljanje i njegova artikulacija, sa poznavanjem centralnih uzroka koji pogoduju rastu devijantnog ponašanja su garancija uspješnijeg procjenjivanja i preduzimanja adekvatnih mjera.

Kao jedan od relevantnih razloga možemo navesti još uvijek nespremnost država da prihvate općevažeće odrednice terorizma bez tautološkog nadmetanja, na osnovu kojih bi se vodile sadržajne naučno-stručne i operativno-praktične aktivnosti na njegovom sprječavanju.

Na drugoj strani terorističke grupacije poseban akcenat daju zaštitnim mjerama tajnog djelovanja, kako ne bi došlo do otkrivanja njihove djelatnosti. Radi se o monokratskom i veoma krutom centraliziranom rukovođenju, koje implicira i specifične oblike i kanale komuniciranja sa neprikosnovenim donošenjem odluka i zapovjesti koje se besprijekorno moraju poštovati i provoditi, a koje su u skladu sa postavljenim ciljevima. Organizacija, planiranje, priprema i izbor ciljeva, metoda, snaga i sredstava, opredjeljuje i adekvatnu opremljenost. Imajući u vidu tehničko-tehnološka i ostala dostignuća, sasvim je razumljivo da su terorističke organizacije opremljene materijalnim i drugim sredstvima (finansijska sredstva, razne vrste eksploziva i oružja, prevozna sredstva, tajna skloništa, falsifikovana identifikacijska i druga dokumenta, lažne ili otuđene registarske tablice, itd.) . Većim dijelom one se danas samofinansiraju vršenjem teških krivičnih djela (pošte, banke, skladišta) kao i potporom pojedinih država čije se terorističke aktivnosti uklapaju u ostvarenje strategijsko-političkih ciljeva. U okviru ovog dijela svakako trebamo spomenuti i obučenosť, koja se odvija na veoma planski, sistemski način, u čemu ključnu ulogu imaju visokostručni i visokospecijalizirani iskustveni teroristički kadrovi, ali i predstavnici obavještajnih, policijskih i vojnih organa onih država, koje podržavaju njihove aktivnosti.

Pored navedenih karakteristika trebamo navesti i bezobzirnost i ofanzivnost djelovanja, intenzitet i kontinuitet, komunikativnost terorističkih akata, preuzimanje odgovornosti za izvršena djela sa prezentiranjem zahtjeva prema državi koja je meta terorizma, racionalnost i ekonomičnost, raznolikost napada, korištenje raznovrsnih metoda i sredstava. Iz navedenog jasno proizlazi da će terorizam i u narednom periodu predstavljati supstituciju strategiji i ciljevima posrednog nastupanja, s ciljem destabiliziranja političko-sigurnosnog stanja i stvaranja nepovoljnog ambijenta za odvijanje svih životnih tokova u raznim državama. Zavisno od konkretnih ciljeva opredjeljivat će njihovu prostornu i vremensku dimenziju, snage i sredstva, oblike i metode. Naznačene odrednice određivat će i fizionomiju terorističkih grupa, koje se za takve aktivnosti organiziraju, pripremaju i obučavaju.

Bez obzira na potpunije određenje – granica između političkog i obavještajno-terorističkog faktora, kao oblika prožimanja u ostvarivanju vanjskopolitičkih ciljeva pojedinih država, ostaje činjenica da će se na terorizmu kao specifičnoj vrsti nasilja, pored ostalog temeljiti i zasnivati koncepcije o zadržavanju i produciranju kriznog stanja, na prostoru pojedinih država. U tom cilju predstoji još veća organiziranost, tajnost i dugoročnost u planiranju u izvođenju terorističkih aktivnosti. Uz visok stepen stručnosti, operativnosti, pokretljivosti, motivisanosti nastojat će se ostvariti bezobzirna i brutalna ofanzivnost i intenzitet iscrpljujuće nesigurnosti na pojedinim područjima. Faktorom potpunog iznenađenja u izvođenju terorističkih napada, nastojat će se u značajnoj mjeri onemogućiti pravovremeno reagiranje odgovarajućih organa i službi, koje će zbog visokog stepena društvene opasnosti koju izaziva terorizam biti stalno u mobilnom stanju.

Studioznim pripremama, ispitivanjem terena, planiranjem, odgovarajućim opservacijama i odabiranjem direktnih meta i ciljeva napada, opredjeljivat će i selekciju terorističkih grupa, vatrenog oružja, nivo uvježbavanja, izvođenja, zaštitnog pokrivanja, povlačenja itd. Znači, detaljno razrađena strategija i taktika, oslanjajući se na odgovarajuće snage, sredstva i tehniku u potrebe najefikasnijih, najjednostavnijih, najosjetljivijih, iznenađujućih terorističkih napada, upućuje na zaključak da će po izvršenim terorističkim aktima nastojati izbrisati kriminalističke i forenzične značajne tragove. Velika prostorna i vremenska dimenzija, suptilnost i tajnost u nastupu, kombiniranje više metoda i sredstava, za sve organe i institucije koje se, na posredan ili neposredan način, bave borbom protiv terorizma predstavlja poteškoću. Nosioци terorističkih napada nastojat će držati u neizvjesnosti, iscrpljenosti i psihičkoj napetosti, razvlačenju i vezanju za sebe srazmjerno veliki broj policijskih snaga, smatrajući da će na taj način usložnjavati organizaciono ustrojstvo, rukovođenje i koordiniranje djelovanja, održavanje postojećeg stanja sigurnosti, smanjenje motivacije, blokiranje efikasnosti specijaliziranih snaga i sredstava i ostalih organa sigurnosti. Ovih nekoliko naznaka o karakteristikama i ispoljavanju terorizma, kao i njegova sve veća prisutnost, govori da je terorizam izazov za društvenu zajednicu koja još nije u stanju pružiti prave odgovore.

Pojava terorizma, te njegove sve veće prisustvo u međunarodnim okvirima, rasprostranjenost, intenzitet, kao i mnogostruki oblici ispoljavanja sa veoma specifičnim krizama i

prijetnjama za nacionalnu sigurnost država, a time i za međunarodnu zajednicu, stavili su čitavu svjetsku zajednicu pred velika iskušenja i izazove. Ovim apsolutno ne želimo precjenjivati to društveno zlo za savremenu civilizaciju. Naprotiv, naša su nastojanja motivirana potrebom realnog i evidentnog sagledavanja naznačenog fenomena. On danas postaje ozbiljna prijetnja i sigurnosni problem savremenog društva na nacionalnom i globalnom planu. Stoga se u izučavanju relevantnih uzroka terorizma, te svim oblicima ispljavanja ne možemo ograničiti na pojedine države, regione, nego samo u svjetskim okvirima, kroz permanentnu saradnju država i njihovih institucionalnih sigurnosno-obavještajnih, policijskih i ostalih mehanizama, kao i naučnih institucija, koje mogu dati značajan doprinos u prevenciji i zaštiti od tog vida ugrožavanja, sigurnosti.

To implicira interdisciplinarnu analizu i istraživanja, koje će rezultirati spoznavanju osnovnih uzroka i njihovoj gradaciji i opasnosti za nacionalnu sigurnost, ne preferirajući dosadašnju kvantitavno-statističko registriranje podataka. To je vodilo ispuštanju pravnih odgovora na pitanja o stvarnoj suštini ispoljavanja terorizma, što je između ostalog uzrokovalo daleko veće posljedice.

Uočene su sve slabosti u oblasti legislative kao i propusti u organizacionom, stručno-operativnom, materijalno-tehničkom pogledu organa i službi sigurnosti, a naročito kada su u pitanju konkretne aktivnosti i pravci djelovanja na suprotstavljanju terorizmu. Polazeći od toga, mnoge države su preduzimale i danas preduzimaju niz mjera na legislativnom, obavještajno-sigurnosnom i policijskom planu, budući da je terorizam vremenom sve više predstavljao ozbiljnu prijetnju za nacionalnu sigurnost. Kroz donošenje novih i izmjenu postojećih zakonskih propisa, obrazovane su specijalne snage za borbu protiv terorizma, dok se unutar obavještajnih i sigurnosnih (kontraobavještajnih) službi uspostavljaju direkcije ili službe za antiterorizam, sa planskim prikupljanjem interesantnih obavještajnih podataka o namjerama i aktivnostima terorističkih organizacija. Na bazi tih informacija i procjena pouzdanosti, planiraju se i izvode konkretne operacije, u koje se uključuju oni sigurnosni mehanizmi koji su saglasno Ustavu i zakonu odgovorni za tu problematiku. Stoga se slobodno može naznačiti da deklaracije i konvencije koje smo u prethodnom dijelu spomenuli, a koje su donesene na globalnom planu, kao i od međunarodne organizacije, kriminalističke policije -

INTERPOL, nisu zaustavili trend rasta tog oblika nasilja kao jednog od «najgorih primjera nasilnih ubistava u historiji» (F. E. Hagan, 1997. , str. 146.) .

Pored toga, što se većina autora slaže sa glavnim uzrocima terorizma (nacionalizam, etnički problem, šovinizam, velike socijalne i ekonomske razlike unutar država, te u okviru međunarodne zajednice, rastuće siromaštvo, odnosno socijalna nesigurnost malih i zavisnih država u vidu kolonijalizma i nekolonijalizma, sporovi oko granica, latentne i otvorene težnje pojedinih država za ekspanizom i dominacijom, itd.) nisu ponudili sistemsku plauzibilnu strategiju sa prioritetima u prevenciji, odnosno iznalaženju modaliteta u borbi protiv terorizma na nacionalnom, regionalnom, međunarodnom i globalnom planu. Na osnovu toga, može se kazati da je potrebno iznaći konvergenciju i daleko veću koherentnost između legislative i institucionalnih mehanizama koji su zakonom i drugim propisima zaduženi, da kao legitimni predstavnici države prinude, implementiraju novu strategiju djelovanja, uvažavajući sve odrednice savremenog ispoljavanja terorizma. Kako se radi o veoma složenim, specifičnim i delikatnim oblicima kontrole, treba se poći sa globalnog nivoa. U tom smislu je potrebno iznaći novi operativniji model odnosa, u okviru kojih će doći do posebnog izražaja daleko veća spremnost i odgovornost država i svih drugih nadnacionalnih institucija, s obzirom da će terorističke prijetnje i u budućnosti nositi za sobom daleko veću opasnost za stabilnost i sigurnost država i međunarodne zajednice. Treba napuštati praksu čestih tradicionalnih sesija na kojima se samo donese nove ili noveliraju postojeće konvencije ili deklaracije. Potrebno je konkretno planiranje i reagiranje svih država, uz eliminiranje bilo kakvih političkih konotacija.

Svaki oblik terorizma ubija nedužne građane. Ovim nikako ne želimo glorificirati njegovo prisustvo. Potrebno je istaći samo Tokijski samit o terorizmu 1986. godine, koji je predložio brojne mjere «uključujući diplomatske sankcije protiv nacije sponzora, poboljšanja obavještajnih i sigurnosnih mjera, jedinstvene pravne i socijalne mjere, prevencije javne svijesti, veću kontrolu prometa oružjem i eksplozivima, vojno-policijske akcije i medijsko samoregulisanje» (F. E. Hagan, n. d. , str. 156) , kao i sve ranije i kasnije sesije čiji je rezultat bio donošenje konkretnih planova za borbu protiv terorizma, ali bez adekvatnih konkretnih rezultata.

Upravo taj deklaracijski karakter bez operativne konkretne zajedničke implementacije raznovrsnih zaštitnih mjera, i nadalje je pogodovalo za prisustvo terorizma, što je svakako dovodilo do niza kriza i konfliktnih situacija, a time i do poremećaja na sigurnosnom području. Sve je to nadalje uzrokovalo i destabiliziranje, odnosno narušavanje funkcioniranja pojedinih podsistema društva i otvaralo put ka disfunkcionalnosti u ostalim zainteresiranim oblastima, koji su na indirektan način predmet ugrožavanja nosioca terorizma.

Zato se na globalnoj ravni, uz učešće svih država i drugih organizacija internacionalnog karaktera, trebaju sagledati i analizirati svi aspekti terorizma bez ideoloških primjesa i na temelju toga ponuditi jedan operativni okvir za saradnju država sa svim potrebnim potencijalima, ne dozvoljavajući da se ti oblici nasilja podržavaju od pojedinih država. Tu veliku ulogu i odgovornost trebaju imati diplomatski predstavnici. Izbjegavanjem političkih neslaganja na diplomatskom području mogu se iznaći zajednički pristupi i odnos prema terorizmu.

Svi ovi oblici saradnje prethodno impliciraju sposobnost država na permanentnom praćenju i blagovremeno preduzimanje svih dozvoljenih zakonskih mjera i aktivnosti, od strane oficijalnih organa, kao i od drugih institucija u cilju otklanjanja uzroka, koji u datoj situaciji mogu posložiti kao detonator za ispoljavanje terorističke aktivnosti sa nepredvidivim posljedicama. Jedan od načina otklanjanja uzroka i sužavanje prostora je razvoj demokratije i svih njenih postulata, sa političkom i sigurnosnom kulturom, te jedinstvenoj metodologiji i praksi djelovanja svih institucionalnih mehanizama države i drugih organizacija koje na direktan ili indirektan način mogu biti u funkciji zaštite osnovnih vrijednosti društva.

Osim toga, kao što smo dijelom i odgovorili, potrebna je pravna regulativa na nivou država, sa pravovremenim izmjenama i usavršavanjem pojedinih odredbi u materijalnom, krivično-procesnom i policijskom pravu, te zakonima i propisima obavještajnih i kontraobavještajnih i drugih službi, s ciljem obezbjeđenja adekvatnog zakonskog prostora kako bi u složenim sigurnosnim uslovima mogle pravovremenim prilagođavanjem i reagiranjem pojačati operativnu efikasnost u suprotstavljanju tom fenomenu. Sve izmjene i dopune trebaju biti u skladu sa svim potpisanim i prihvaćenim međunarodnim konvencijama i drugim važnim dogovorima, koji se odnose na oblike i modelitete borbe protiv terorizma. Spomenuti

diplomatski predstavnici mogu također dati značajan impuls u saradnji država na internacionalnom području, vodeći računa da se njihove aktivnosti odvijaju u dozvoljenim okvirima. U tom kontekstu je bitna priprema i njihova osposobljenost. Jedan od najvažnijih dokumenata koji se donosi na nivou države, jeste sigurnosna politika, kojom se okvirno ukazuje na sve relevantne prijetnje od svih vidova ugrožavanja, pa tako i od terorizma. Dakle, sigurnosna politika implicira okvirne procjene mogućih opasnosti od terorizma, na osnovu kojih organi i službe sigurnosti, te druge institucije donose svoju strategiju antiterorističkog djelovanja sa svim organizacijskim, stručno-operativnim, materijalno-tehničkim, i ostalim resursima. Borba protiv terorizma traži stručno osposobljene, obavještajno-sigurnosne i policijske snage sa iskustveno rukovodnim kadrovima, koji će biti spremne i sposobne u očuvanju potrebnog nivoa sigurnosnog življenja, u državi, odnosno društvu.

Pored ovih političko-pravnih i drugih premisa, od ključnog značaja je operativni dio planiranja, koji zavisi od sigurnosnih procjena i procjena ugroženosti na osnovu kojih se jedino mogu na kvalitetan način usmjeravati konkretne aktivnosti. Sigurnosna procjena koja je izrađena na osnovu relevantnih indikatora ne smije dozvoljavati nikakvu nepreciznost. To bi se direktno i negativno odražavalo na planiranje i pripremu odbrambeno-sigurnosnih mehanizama njihovu efikasnost i pravce djelovanja. U tom kontekstu se posebna pažnja treba posvetiti: uzrocima i nosiocima terorističkog djelovanja; izvršiocima, odnosno terorističkoj organizaciji, njenoj unutrašnjoj strukturi, hijerarhiji, rukovođenju, međusobnim odnosima, način uvlačenja naročito mladih pripadnika, način i mjesto obuke, posebne specijalnosti, ciljevima, metodama napada (ljudski i materijalni), metodama i sredstvima za vršenje djela terorizma, načinu komunikacije sa medijima, posljedicama, mjestu i vremenu izvršenja, eliminiranju forenzičnih tragova, korištenje lažnih identifikacijskih dokumenata, kao i dokumenata za prevozna sredstva, njihove veze sa obavještajnim službama pojedinih država ili sa građanima države koja je predmet terorističkog napada itd. Na osnovu indikatora koji su poslužili za izradu cjelovite sigurnosne procjene, pravi se procjena ugroženosti, što je svakako preduslov za uspješno reagovanje odbrambeno-sigurnosnih sistema. Naročito je važna stručno-operativna procjena. Ništa manje nije bitna i politička procjena ugroženosti, koja na odgovarajući način podrazumijeva

verifikaciju procjena stručnog karaktera koje donose stručnjaci iz raznih područja korištenjem najprimjerenijih naučno-stručnih metoda. Procjenom ugroženosti treba obuhvatiti: uslove i okolnosti u pojedinim oblastima i područjima koji pogoduju izvršenju terorističkih napada; preciznu analizu koja implicira izvorišta i ciljeve terorizma, detaljno sagledavanje svih prethodnih odrednica koje karakterišu kreatore i izvršioce djela terorizma s posebnim akcentom na procjenu mogućih posljedica i moguće mete napada sa korištenjem i vrstom sredstava, mogući pravci i intenzitet djelovanja, faktori iznenađenja, način onemogućavanja pravovremenog reagiranja odgovarajućih organa i službi.

Ovih nekoliko osnovnih naznaka ukazuje na potrebu maksimalne sposobnosti i mogućnosti odgovarajućih organa na suprotstavljanju terorizmu, te planskom oblikovanju i implementaciji mjera prevencije i operativne zaštite na svim nivoima. Operativni planovi sadrže konkretizaciju naloženih mjera u okviru kojih možemo spomenuti: veoma precizno i objektivno informisanje javnosti od strane medija, bez prevelike medijske pažnje. Dakle, potrebna je i odgovarajuća «medijska samoregulacija» (F. E. Hagan) . Zatim, adekvatna fizička zaštita objekata i važnih ličnosti koje se štite saglasno donesenim zakonskim propisima iz te oblasti, obavještajno istraživanje terorističkih organizacija, sa preciznom dinamikom i svim raspoloživim taktičko - tehničkim mjerama, upotrebom najsavremenijih sredstava službi sigurnosti, kontinuirana komunikacija i razmjena informacija između svih uključenih sigurnosnih i zaštitnih mehanizama, određivanje prioriteta u operativnom i obavještajnom djelovanju, način sigurnosne zaštite u pripremanju svih operacija, potrebnoj saradnji sa ostalim institucijama u vrhu države, blagovremeno iznalaženje alternativnih operativno-taktičkih rješenja u slučaju naučnih propusta i nedostataka, tokom obavještajnog istraživanja, i sl. Ovo su samo neke od ključnih odrednica koje se moraju imati u vidu kada se utvrđuju i planiraju mjere organa i službi sigurnosti na otklanjanju izvora rizika i prijetnji od terorizma, kao i na konkretnom reagiranju u toj oblasti. Pored navedenih mjera mogu se navesti i ostale mjere samozaštite, pojedinac, preduzeće, raznih drugih institucija i ustanova. Kraće kazano zaštita društva i materijalnih dobara u cjelini. Tu posebnu odgovornost ima država, preko izvršenih organa. Razvijanje samozaštite se može jedino postići odgovarajućim sigurnosnim kvalitetom koji zahtijeva sadržajan i kompleksan pristup u edukaciji stanovništva u cilju sigurnijeg življenja.

Abstract

Rise of terrorism in the international context, its intensity and multiple forms that include specific crises and threats to national safety of states and the entire international community have placed the world before great challenges and temptations. By this we would not want to overestimate this social evil of the modern civilization. On the contrary, our efforts are motivated by the need of a realistic and substantiated study of the above phenomena.

It is the reason for which the study of relevant causes of terrorism and all of its forms cannot be limited to specific states or regions, but the problem must be studied at the level of the entire international community, through permanent cooperation of states and their institutional safety-intelligence, policing and other mechanisms, but also through the cooperation of the research institutions that could contribute substantially to prevention of and protection from this safety threat.

A particular escalation of terrorism has been registered in 1970s and 1980s and it culminated at the beginning of the 21st century in both the national and international context, involving all the consequences for stability and development of states and international community.

A new approach is now necessary to shaping and planing general strategy for prevention and efficient undermining of terrorist activities.

All the weak points of legislation are outlined here, and malfunctions of the organizational, professionally-operational, material and technical features of the safety services, especially in light of concrete activities and future actions on defying terrorism.